

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (първи състав)

26 април 2012 година *

„Директива 93/13/ЕИО — Член 3, параграфи 1 и 3 — Членове 6 и 7 — Потребителски договори — Неравноправни клаузи — Едностранно изменение на условията по договора от продавача или доставчика — Колективен иск за преустановяване на нарушението, предявен от определена в националното законодателство организация от името на потребителите — Установяване на неравноправния характер на клаузата — Правно действие“

По дело C-472/10

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Pest Megyei Bíróság (Унгария) с акт от 25 август 2010 г., постъпил в Съда на 29 септември 2010 г., в рамките на производство по дело

Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság

срещу

Invitel Távközlési Zrt,

СЪДЪТ (първи състав),

състоящ се от: г-н А. Tizzano, председател на състав, г-н М. Safjan (докладчик), г-н А. Borg Barthet, г-н J.-J. Kasel и г-жа М. Berger, съдии,

генерален адвокат: г-жа V. Trstenjak,

секретар: г-н А. Calot Escobar,

като има предвид становищата, представени:

- за унгарското правителство, от г-н М. Z. Fehér, г-жа К. Szijjártó и г-жа Z. Tóth, в качеството на представители,
- за испанското правителство, от г-н F. Díez Moreno, в качеството на представител,
- за Европейската комисия, от г-н G. Rozet и г-жа К. Talabér-Ritz, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 6 декември 2011 г.,

постанови настоящото

* Език на производството: унгарски.

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 3, параграфи 1 и 3 и член 6, параграф 1 от Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 година относно неравноправните клаузи в потребителските договори (ОВ L 95, стр. 29; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 2, стр. 273, наричана по-нататък „Директивата“), както и на точка 1, буква й) и точка 2, буква г) от приложението към тази директива.
- 2 Запитването е отправено в рамките на производство по колективен иск, предявен от Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság (Национална служба за защита на потребителите, наричана по-нататък „NFH“) срещу Invitel Távközlési Zrt (наричано по-нататък „Invitel“) по повод прилаганите в сключвани от него потребителски договори клаузи, за които се твърди, че са неравноправни.

Правна уредба

Правото на Съюза

- 3 Двадесето съображение от Директивата гласи:
„като има предвид, че договорите следва да се съставят на ясен, разбираем език, а потребителят да има възможност да проучи всички условия [...]“.
- 4 Съгласно член 1 от Директивата:
„[...]“
2. Договорни условия, които отразяват задължителни законови или подзаконови разпоредби [...], не са предмет на разпоредбите на настоящата директива“.
- 5 Член 3 от тази директива предвижда:
„1. В случаите, когато дадена договорна клауза не е индивидуално договорена, се счита за неравноправна, когато въпреки изискването за добросъвестност, тя създава в ущърб на потребителя значителна неравнопоставеност между правата и задълженията, произтичащи от договора [за страните].
[...]“
3. Приложението съдържа примерен и неизчерпателен списък на клаузи, които се смятат за неравноправни“.
- 6 По силата на член 4 от същата директива:
„1. Без да се засяга член 7, преценката за неравноправност на дадена клауза се извършва, като се отчита характер[ът] на стоките или услугите, за които е сключен договорът, и се вземат предвид всички обстоятелства, довели до сключването му, към момента на самото сключване, както и всички останали клаузи в договора, или такива, съдържащи се в друг договор, от който той произтича.
2. Преценката за неравноправния характер на клаузите не се свързва нито с основния предмет на договора, нито със съответствието на цената и възнаграждението, от една страна, и [...] доставените стоки или предоставените услуги, от друга, при условие че тези клаузи са изразени на ясен и разбираем език“.

7 Член 5 от Директивата предвижда:

„При договори, в които всички или определени клаузи се предлагат на потребителя в писмен вид, тези условия се съставят на ясен и разбираем език. [...]“.

8 Член 6 от Директивата гласи:

„1. Държавите членки [предвиждат] включените неравноправни клаузи в договори между потребители и продавачи или доставчици да не са обвързващи за потребителя, при условията на тяхното национално право, и че договърът продължава да действа за страните [при] останалите условия, когато може да се изпълнява и без неравноправните клаузи.

[...]“.

9 Текстът на член 7 от посочената директива е следният:

„1. Държавите членки осигуряват, че в интерес на потребителите и конкурентите, съще[с]твуват подходящи и ефективни мерки за [преустановяване] на употребата на неравноправни клаузи в договори, сключени между потребители и продавачи или доставчици.

2. Посочените в параграф 1 мерки включват разпоредби, даващи възможност на лица или организации, които имат правен интерес от защитата на потребителите, по смисъла на националното законодателство, да сезират, при условията на националното право, съд или компетентен административен орган, които да решат дали клаузите на договора, изготвени с цел [...] общо използване[,] са неравноправни, и да предприемат подходящи и ефективни мерки по преустановяване на продължаваща употреба на подобни клаузи.

3. С оглед на действащото национално законодателство, правните средства за защита, посочени в параграф 2, може да са насочени отделно, или заедно, срещу [няколко] продавачи или доставчици от един и същ икономически сектор, или техни сдружения, които използват или препоръчват употребата на същите, или подобни по смисъл, [общи условия на договори]“.

10 Съгласно член 8 от Директивата:

„Държавите членки могат да приемат или да запазят в сила по-строгите действащи разпоредби, които са в съответствие с Договора, в областта на настоящата директива, с цел да осигурят максимална степен на защита за потребителите“.

11 В приложението към тази директива са изброени клаузите, до които се отнася член 3, параграф 3 от нея:

„1. [Клаузи], които имат за предмет или резултат:

[...]

й) даване право на продавача или доставчика да изменя едностранно условията по договора без основателна причина, ко[я]то е посочен[а] в самия договор;

[...]

л) допускане цената на стоките да се определя към датата на доставката им или разрешаване на продавача на стоки или на доставчика на услуги да увеличава цената, без в двата посочени случая да да[ват] съответното право на потребителя да се откаже от договора, в случай че смята окончателната цена за твърде висока спрямо първоначално договорената при сключване на договора;

[...]

2. Букви ж), й) и л) обхващат:

[...]

б) [...]

буква й) не възпрепятства [...] условията при които, продавач или предоставящо услуги лице си запазва правото едностранно да [измени условията по] договор с неопределен срок, [при положение че е] задължен да [предизвести за това] потребителя в разумен срок, а потребителя[т], от своя страна, може свободно да разтрогне договора.

[...]

г) буква л) не възпрепятства [клаузи за] индексирание на цената, когато последните са законосъобразни, при условие че методът на променяне на цените е описан изрично“.

Национално право

12 Член 209 от Гражданския кодекс предвижда:

„1. Общите условия в потребителските договори, както и условията в тези договори, които не са индивидуално договорени, са неравноправни, когато в нарушение на изискването за добросъвестност и справедливост едностранно и неоснователно определят договорните права и задължения на страните в ущърб на страната, която не е формулирала условията на договора.

[...]“.

13 Съгласно член 209/А от Гражданския кодекс:

„1. Ощетената страна може да оспорва неравноправните клаузи, които са включени в договора под формата на общи условия.

2. Неравноправните клаузи в потребителски договор, които са включени в него под формата на общи условия и са предварително и едностранно определени от продавача или доставчика, без да са договорени индивидуално, са нищожни. Позоваване на нищожността е възможно само в интерес на потребителя“.

14 Член 209/В от Гражданския кодекс предвижда:

„1. Определената в специална разпоредба организация също може да иска на основание член 209/А, параграф 2 от Гражданския кодекс от съда да обяви нищожността на неравноправните клаузи, съдържащи се в потребителските договори под формата на общи условия. Обявяването на нищожността на неравноправната клауза по съдебен ред има действие по отношение на всички лица, които са сключили договор с продавач или доставчик, използващ тази клауза.

2. Определената в специална разпоредба организация също може да иска да бъде обявено за нищожно общо условие, определено с цел сключване на договори с потребители, което е публично огласено, но не е било използвано.

3. Ако в производството по параграф 2 съдът установи неравноправния характер на спорното общо условие, той го обявява за нищожно в хипотезата на (бъдещото му) използване с действие по отношение на всички лица, които сключват договор с продавача или доставчика, огласил публично клаузата. Лицето, използващо неравноправната клауза, трябва да удовлетвори

основаващите се на постановеното решение претенции на потребителите. Освен това със съдебното решение на лицето, което публично е огласило неравноправното общо условие, се налага забрана да го използва.

[...]“.

15 Съгласно член 39 от Закон CLV от 1997 г. за защита на потребителя:

„1. Срещу лицата, чиято неправомерна дейност засяга голям брой потребители или причинява значителна вреда, органът за защита на потребителите, сдруженията за защита на интересите на потребителите или прокуратурата могат да предявят колективен иск за защита на засегнатите потребители или за поправяне на причинената вреда. Производството може да бъде образувано и когато не е възможно да се определят претърпелите вреди потребители.

[...]“.

16 Съгласно член 132 от Закон С от 2003 г. за електронните съобщения:

„1. Правилата относно сключването на абонаментни договори се прилагат и за техните изменения. Общите условия могат да предвидят отделните абонаментни договори да се изменят в съответствие с разпоредбите на параграф 2.

2. Доставчикът на услуги може едностранно да измени абонаментния договор само в следните случаи:

- a) при наличие на условията, предвидени във всеки абонаментен договор или на общите условия, при условие че изменението не води до съществена промяна в условията по договора, доколкото законодателството или правилата относно електронните съобщения не предвиждат друго;
- b) ако са налице основания за това поради изменение в закона или поради решение на органите;

или

- c) ако са налице основания за това поради съществена промяна на обстоятелствата.

3. Съществена промяна е налице при изменение на условията, необходими за ползване на услугата, или на показателите във връзка с някоя от характеристиките за качество.

4. Ако доставчикът на услуга има право едностранно да изменя общите условия по договори в определените в тях случаи, той е задължен да уведоми абонатите при предвидените в настоящия закон условия с минимално 30-дневно предизвестие относно влизането в сила на изменението; той е задължен и да уведоми абонатите относно приложимите условия във връзка с произтичащата от това възможност за прекратяване. В такъв случай в срок от 8 дни след изпращането на уведомлението за изменение абонатът има право да направи пораждащо незабавно действие волеизявление за прекратяване на договора.

5. Когато изменението съдържа неблагоприятни за абоната условия, последният има право да прекрати договора за абонамент в срок от 15 дни, считано от уведомлението, без от това да възникват други правни последици. Когато обаче абонатът се е задължил да се ползва от услугата през определен срок, той няма право да прекрати абонаментния договор, при положение че го е сключил с оглед на произтичащите от него предимства и изменението не оказва въздействие върху получените предимства. Когато изменението оказва въздействие

върху получените предимства и абонатът прекрати абонаментния договор, доставчикът на услугата не може да изисква от него равностойността на предимството за периода след прекратяване на договора.

[...].“

Спорът по главното производство и преюдициалните въпроси

- 17 С колективен иск NFH оспорва практиката на Invitel в рамките на срочни договори „за лоялност“ да изисква след тяхното сключване поемането от потребителите на разходи, които не са били първоначално уговорени от страните.
- 18 Както е видно от преписката по делото, в качеството си на оператор за фиксирани телефонни услуги Invitel включва в общите условия по договорите (наричани по-нататък „ОУД“), които са в сила от 1 януари 2008 г., клауза относно „разходи за пощенски записи“, а именно разходи, които се начисляват при заплащане на сметките с пощенски запис. В съответствие с тази клауза, „ако абонатът заплати сметката с пощенски запис, доставчикът на услугата има право да начисли допълнителни, произтичащи от това разходи (например за пощенски услуги)“. Освен това ОУД не съдържат нито една разпоредба, уточняваща начина на изчисляване на тези разходи за пощенски записи.
- 19 Голям брой потребители подават жалби до NFH, въз основа на които тя счита, че съдържашата се в ОУД клауза, посочена в предходната точка, е неравноправна по смисъла на член 209 от Гражданския кодекс. Тъй като Invitel отказва да я измени, NFH сезира Pest Megyei Bíróság с искане оспорваната клауза да се обяви за нищожна, тъй като е неравноправна, както и за възстановяване на абонатите, автоматично и с обратна сила, на събраните без основание суми по сметките във връзка с „разходи за пощенски записи“. Посочената юрисдикция обаче счита, че разрешаването на спора зависи от тълкуването на разпоредбите на правото на Съюза.
- 20 При тези условия Pest Megyei Bíróság решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:
- „1) Може ли член 6, параграф 1 от Директивата [...] да се тълкува в смисъл, че неравноправната договорна клауза не е обвързваща за потребителите, когато определена в закона и съответно оправомощена организация предяви от името на потребителите иск в защита на колективния интерес (колективен иск) за обявяване на нищожността на тази клауза, която се съдържа в потребителски договор?
- Когато е предявен иск в защита на колективния интерес, за да се постанови решение, ползващо потребители, които не са участвали в производството, или забранява прилагането на неравноправно общо договорно условие, може ли член 6, параграф 1 от Директивата [...] да се тълкува в смисъл, че посочената неравноправна клауза, която се съдържа в потребителски договор, не е обвързваща за засегнатите потребители, нито за бъдещите потребители, така че съдът трябва служебно да съобрази съответните правни последици?
- 2) Може ли член 3, параграф 1 от Директивата [...] във връзка с точка 1, буква й) и точка 2, буква г) от приложението по член 3, параграф 3 от същата директива да се тълкува в смисъл, че договорната клауза е *ipso iure* неравноправна, когато с нея продавачът или доставчикът изменя едностранно условията на договора, без изрично да описва метода за променяне на цената и без да посочва в договора основателна причина?“.

По преюдициалните въпроси

По втория въпрос

- 21 С втория си преюдициален въпрос, който следва да се разгледа на първо място, по същество запитващата юрисдикция иска да се установи дали с оглед на точка 1, буква й) и точка 2, буква г) от приложението към Директивата член 3, параграфи 1 и 3 от нея трябва да се тълкуват в смисъл, че когато продавач или доставчик предвиди в съдържаща се в ОУД с потребители клауза едностранна промяна на разходите, свързани с предоставяните услуги, без обаче изрично да опише начина на определянето им, нито да посочи основателна причина за тази промяна, споменатата клауза е неравноправна.
- 22 Във връзка с това е важно да се напомни, че Съдът е компетентен да тълкува понятието „неравноправна договорна клауза“ по смисъла на член 3, параграф 1 от Директивата и приложението към нея, както и критериите, които националният съд може или трябва да прилага при преценката на договорна клауза от гледна точка на разпоредбите на Директивата, като се има предвид, че националният съд има правомощието въз основа на тези критерии конкретно да квалифицира съответната договорна клауза с оглед на обстоятелствата по разглежданото от него дело (Решение от 9 ноември 2010 г. по дело VB Pénzügyi Lízing, C-137/08, Сборник, стр. I-10847, точка 44). От това следва, че в отговора си Съдът трябва единствено да предостави на запитващата юрисдикция указания, които тя следва да вземе под внимание при преценката на неравноправния характер на съответната клауза.
- 23 В съответствие с член 4, параграф 2 от Директивата преценката за неравноправния характер на клаузите не се свързва нито с основния предмет на договора, нито със съответствието на цената и възнаграждението, от една страна, и доставените стоки или предоставените услуги, от друга, при условие че тези клаузи са изразени на ясен и разбираем език. Това изключение обаче не би могло да се приложи за клауза, отнасяща се до механизъм за промяна на разходите във връзка с предоставяни на потребителя услуги.
- 24 Във връзка с договорна клауза, която предвижда промяна в общата цена на предоставяната на потребителя услуга, следва да се отбележи, че предвид точка 1, букви й) и л), както и точка 2, букви б) и г) от приложението към Директивата би трябвало да се изложат съображенията или начинът на промяна на тази цена, като потребителят има право да прекрати договора.
- 25 Посоченото приложение, към което препраща член 3, параграф 3 от Директивата, съдържа само примерен и неизчерпателен списък на клаузите, които могат да бъдат обявени за неравноправни (вж. Решение от 4 юни 2009 г. по дело Pannon GSM, C-243/08, Сборник, стр. I-4713, точки 37 и 38, Решение по дело VB Pénzügyi Lízing, посочено по-горе, точка 42, както и Определение от 16 ноември 2010 г. по дело Pohotovost', C-76/10, Сборник, стр. I-11557, точки 56 и 58).
- 26 Макар само по себе си съдържанието на разглежданото приложение да не може автоматично да докаже неравноправния характер на определена спорна клауза, то все пак представлява основен елемент, на който компетентният съд може да основе своята преценка относно неравноправния характер на посочената клауза. В случая текстът на разпоредбите от приложението към Директивата, посочени в точка 24 от настоящото решение, позволява да се приеме, че за целите на преценката на неравноправния характер на клауза като разглежданата в главното производство от значение по-специално е въпросът дали съображенията или начинът на промяна на разходите, свързани с предоставяната услуга, са били уточнени и дали потребителите са имали право да прекратят договора.
- 27 Освен това, от една страна, видно от двадесето съображение от тази директива, потребителят трябва реално да има възможност да проучи всички съдържащи се в ОУД клаузи и техните последици. От друга страна, член 5 от Директивата закрепва задължението клаузите да се съставят на ясен и разбираем език.

- 28 Следователно в контекста на преценката на „неравноправния“ характер по смисъла на член 3 от Директивата основно значение придобива възможността потребителят да предвиди въз основа на ясни и разбираеми критерии промените, които продавачът или доставчикът внася в ОУД по отношение на свързаните с предоставяната услуга разходи.
- 29 Когато определени аспекти в начина на промяна на свързаните с предоставяната услуга разходи се уточняват в задължителни законови или подзаконови разпоредби по смисъла на член 1, параграф 2 от Директивата или тези разпоредби предвиждат правото на потребителя да прекрати договора, от основно значение е този потребител да бъде информиран от продавача или доставчика за споменатите разпоредби.
- 30 Следва националната юрисдикция, която се произнася в производството за преустановяване на нарушение по колективен иск от името на потребителите, предявен от определена в националното законодателство организация, да прецени с оглед на член 3, параграфи 1 и 3 от Директивата неравноправния характер на клауза като разглежданата в главното производство. В рамките на тази преценка посочената юрисдикция трябва по-специално да провери дали — предвид всички съдържащи се в ОУД с потребители клаузи, сред които е и спорната, както и предвид националното законодателство, уреждащо правата и задълженията, които биха могли да допълват предвидените в разглежданите ОУД — съображенията или начинът на промяна на свързаните с предоставяната услуга разходи са уточнени по ясен и разбираем начин и евентуално дали потребителите имат право да прекратят договора.
- 31 Въз основа на изложените съображения на втория въпрос следва да се отговори, че националната юрисдикция, която в производството за преустановяване на нарушение се произнася по колективен иск от името на потребителите, предявен от определена в националното законодателство организация, да прецени с оглед на член 3, параграфи 1 и 3 от Директивата неравноправния характер на клауза, съдържаща се в ОУД с потребители, с която продавач или доставчик едностранно предвижда промяна в свързаните с предоставяната услуга разходи, без обаче да описва ясно начина на определяне на тези разходи или да посочва основателно съображение за тази промяна. В рамките на тази преценка посочената юрисдикция трябва по-специално да провери дали — предвид всички съдържащи се в ОУД с потребители клаузи, сред които е и спорната, както и предвид националното законодателство, уреждащо правата и задълженията, които биха могли да допълват предвидените в разглежданите ОУД — съображенията или начинът на промяна на свързаните с предоставяната услуга разходи са уточнени по ясен и разбираем начин и евентуално дали потребителите имат право да прекратят договора.

По първия въпрос

- 32 С първия си въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да установи, от една страна, дали член 6, параграф 1 от Директивата във връзка с член 7, параграфи 1 и 2 от нея трябва да се тълкува в смисъл, че допуска обявяването на нищожността на неравноправна клауза, съдържаща се в ОУД с потребители, в рамките на производство по колективен иск за преустановяване на нарушение по член 7 от тази директива, предявен срещу продавач или доставчик от името на потребителите от определена в националното законодателство организация, да произвежда в съответствие с това законодателство действие за всички сключили договор потребители, за които се прилагат същите ОУД, включително тези, които не са били страни в производството за преустановяване на нарушение, и от друга страна, дали националните юрисдикции са задължени и в бъдеще да съобразяват служебно всички предвидени в националното законодателство последици от това обявяване.
- 33 В самото начало, за да се отговори на първата част на този въпрос, е важно да се напомни, че въведената с Директивата система на защита се основава на идеята, че потребителят е в положение на по-слаба страна спрямо продавача или доставчика, от гледна точка както на възможностите си да преговаря, така и на степента си на информираност, като това положение

води до приемането от негова страна на условията, установени предварително от продавача или доставчика, без да може да повлияе на съдържанието им (Решение от 15 март 2012 г. по дело *Pereničová и Perenič*, C-453/10, точка 27 и цитираната съдебна практика).

- 34 В производствата, в които участват отделни потребители, Съдът постановява, че с оглед на това положение на по-слаба страна член 6, параграф 1 от Директивата задължава държавите членки да предвидят, че неравноправните клаузи „не са обвързващи за потребителя, при условията на тяхното национално право“. Както е видно от съдебната практика, става въпрос за императивна разпоредба, с която се цели замяната на формалното равновесие, което договарят установява между правата и задълженията на съдоговорителите, с действително равновесие, което може да възстанови равенството между тях (Решение по дело *Pereničová и Perenič*, посочено по-горе, точка 28 и цитираната съдебна практика).
- 35 Във връзка с колективните искове за преустановяване на нарушение като разглежданите в главното производство следва да се отбележи, че макар Директивата да няма за цел да хармонизира санкциите, приложими в случай на признаване на неравноправния характер на определена клауза в рамките на производството по такъв иск, член 7, параграф 1 от нея все пак задължава държавите членки да осигурят подходящи и ефективни мерки за преустановяване на употребата на неравноправни клаузи в договорите, сключвани с потребители.
- 36 Видно от параграф 2 от тази разпоредба, посочените по-горе мерки включват възможността на лица или организации, които имат правен интерес от защитата на потребителите, да сезират съда, който да реши дали клаузите, изготвени с цел общо използване, са неравноправни, и да изискат преустановяване на прилагането им (вж. Решение от 24 януари 2002 г. по дело Комисия/Италия, C-372/99, *Recueil*, стр. I-819, точка 14).
- 37 Във връзка с това е важно да се добави, че превантивните по естеството си искове за преустановяване на нарушения, предявявани с възпираща цел, както и необвързването им с конкретен индивидуален спор поражда възможност за предявяването им, включително когато клаузите, чието прилагане е поискано да се преустанови, не са били използвани в конкретни договори (вж. Решение по дело Комисия/Италия, посочено по-горе, точка 15).
- 38 Ефективното прилагане на тази цел изисква, както по същество отбелязва генералният адвокат в точка 51 от заключението си, клаузите на ОУД с потребители, обявени за неравноправни в рамките на производство по иск за преустановяване на нарушение срещу съответния продавач или доставчик, какъвто е разглежданият в главното производство, да не обвързват нито потребителите, които са страни в производството по преустановяване на нарушението, нито потребителите, които са сключили с този продавач или доставчик договор, за който се прилагат същите ОУД.
- 39 Националното законодателство, приложимо в главното производство, предвижда, че обявяването по съдебен ред на нищожността на неравноправна клауза, съдържаща се в ОУД с потребители, се прилага за всички потребители, сключили договор с продавач или доставчик, който използва тази клауза. Видно от материалите по главното производство, предмет на спора е използването от съответния продавач или доставчик на съдържащи оспорваната клауза общи условия по сключени с редица потребители договори. Във връзка с това следва да се приеме, както отбелязва генералният адвокат в точки 57—61 от заключението си, че национално законодателство като посоченото в настоящата точка, отговаря на изискванията на член 6, параграф 1 във връзка с член 7, параграфи 1 и 2 от Директивата.
- 40 Действително нищожността като санкция за неравноправните клаузи, пораждаща действие в полза на всички потребители, сключили потребителски договор, за който се прилагат едни и същи ОУД, гарантира, че потребителите няма да бъдат обвързани от тази клауза, без при това да изключва други видове предвидени в националните законодателства подходящи и ефективни санкции.

- 41 По отношение на втората част на първия въпрос, отнасяща се до последиците, които националните юрисдикции са задължени да съобразят в резултат от установявания в производството за преустановяване на нарушение неравноправен характер на съдържаща се в ОУД с потребители клауза, следва незабавно да се напомни, че възможността националният съд да разгледа служебно неравноправния характер на договорната клауза е средство, годно да допринесе за постигането на посочената в член 7 цел (вж. Решение от 26 октомври 2006 г. по дело *Mostaza Claro*, C-168/05, Recueil, стр. I-10421, точка 27 и цитираната съдебна практика). Характерът и значимостта на обществения интерес, на който се основава защитата, гарантирана от директивата на потребителите, обосновават изискване националният съд да преценява служебно неравноправния характер на договорна клауза (вж. Решение по дело *Mostaza Claro*, посочено по-горе, точка 38).
- 42 По силата на член 6, параграф 1 от Директивата, когато установят неравноправния характер на клауза от ОУД, националните юрисдикции са длъжни да приложат всички последици, произтичащи съгласно националното право от неравноправния характер на тези клаузи, за да не бъдат те обвързващи за потребителя (вж. Решение по дело *Pereničová и Perenič*, посочено по-горе, точка 30 и цитираната съдебна практика).
- 43 От това следва, че когато неравноправният характер на съдържаща се в ОУД с потребители клауза е установен в рамките на иск за преустановяване на нарушение като разглеждания по главното производство, националните юрисдикции са задължени и в бъдеще да съобразяват служебно всички предвидени в националното законодателство последици от тази констатация, с цел споменатата клауза да не обвързва потребителите, сключили договор, за който се прилагат същите ОУД.
- 44 С оглед на изложените съображения на първия въпрос следва да се отговори, че член 6, параграф 1 от Директивата във връзка с член 7, параграфи 1 и 2 от тази директива трябва да се тълкува в смисъл, че:
- допуска обявяването на нищожността на неравноправна клауза, съдържаща се в ОУД с потребители, в рамките на производство по колективен иск за преустановяване на нарушение по член 7 от тази директива, предявен срещу продавач или доставчик от името на потребителите от определена в националното законодателство организация, да произвежда в съответствие с това законодателство действие за всички сключили договор със съответния продавач или доставчик потребители, за които се прилагат същите ОУД, включително за потребителите, които не са били страни в производството за преустановяване на нарушение,
 - когато неравноправният характер на съдържаща се в ОУД клауза е установен в такова производство, националните юрисдикции са задължени и в бъдеще да съобразяват служебно всички предвидени в националното законодателство последици от тази констатация, с цел споменатата клауза да не обвързва потребителите, сключили със съответния продавач или доставчик договор, за който се прилагат същите ОУД.

По съдебните разноски

- 45 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (първи състав) реши:

- 1) **Националната юрисдикция, която в производството за преустановяване на нарушение се произнася по колективен иск от името на потребителите, предявен от определена в националното законодателство организация, следва да прецени с оглед на член 3, параграфи 1 и 3 от Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 година относно неравноправните клаузи в потребителските договори неравноправния характер на клауза, съдържаща се в общите условия по потребителски договори, с която продавач или доставчик предвижда едностранно промяна в свързаните с предоставяната услуга разходи, без обаче да описва ясно начина на определяне на тези разходи или да посочва основателно съображение за тази промяна. В рамките на тази преценка посочената юрисдикция трябва по-специално да провери дали — предвид всички съдържащи се в общите условия по потребителски договори клаузи, сред които е и спорната, както и предвид националното законодателство, уреждащо правата и задълженията, които биха могли да допълват предвидените в разглежданите общи условия — съображенията или начинът на промяна на свързаните с предоставяната услуга разходи са уточнени по ясен и разбираем начин и евентуално дали потребителите имат право да прекратят договора.**
- 2) **Член 6, параграф 1 от Директива 93/13 във връзка с член 7, параграфи 1 и 2 от тази директива трябва да се тълкува в смисъл, че:**
 - **допуска обявяването на нищожността на неравноправна клауза, съдържаща се в общите условия по потребителски договори, в рамките на производство по колективен иск за преустановяване на нарушение по член 7 от тази директива, предявен срещу продавач или доставчик от името на потребителите от определена в националното законодателство организация, да произвежда в съответствие с това законодателство действие за всички сключили договор със съответния продавач или доставчик потребители, за които се прилагат същите общи условия, включително за потребителите, които не са били страни в производството за преустановяване на нарушение,**
 - **когато неравноправният характер на съдържаща се в общите условия по договорите клауза е установен в такова производство, националните юрисдикции са задължени и в бъдеще да съобразяват служебно всички предвидени в националното законодателство последици от тази констатация, с цел споменатата клауза да не обвързва потребителите, сключили със съответния продавач или доставчик договор, за който се прилагат същите общи условия.**

Подписи